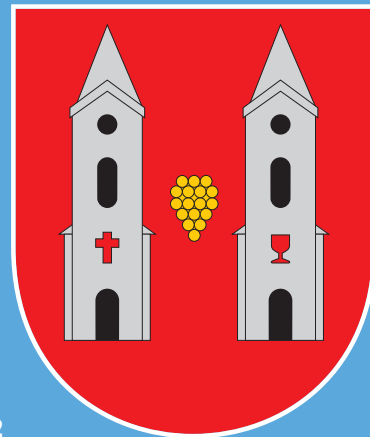

SOBĚHRDSKÝ ZPRAVODAJ

Soběhrdy | Mezihoří | Phov | Žiňany | Žiňánky

zdarma • čtvrtletník • vydává Obecní úřad Soběhrdy • ročník 14 • číslo 2 • červenec 2022

Úvodní slovo Starosti pana starosty

Úvodní slovo předchozího čísla zpravodaje nemohlo být věnováno ničemu jinému než válečnému konfliktu, který v té době čerstvě vzplanul na východním okraji Evropy. Počáteční šok a zděšení z umírání a ničení majetku v rozsahu, který Evropa desítky let neznala, pomínil, a byl vystřídán řešením praktických dopadů. Taková je bohužel moderní společnost, a nejen ta česká. Rychle se mobilizujeme k první pomoci a stejně rychle přepneme pozornost na nové informace a problémy. V záplavě zpráv, které se na nás valí ze všech stran, je skoro nemožné najít ty zaručeně pravdivé (pokud tam nějaké takové vůbec jsou) a čím dál častěji směřujeme k uzavírání se do vlastního světa, který dobře známe a máme snadno možnost si v něm vše ověřit.

Přesto věřím, že velká většina z nás minimálně přemýšlí o dopadech událostí posledních roků a měsíců na naše životy. My, co sedíme navíc na zastupitelských židličkách, musíme ještě zvažovat i dopady, které to bude mít na obec a nás všechny, co zde žijeme. Protože obec není jen nějaká instituce zabývající se správou svěřeného území, ale především společenství občanů, kteří v ní žijí. V dnešní době se toto společenství nejčastěji označuje jako KOMUNITA.

Všechny dopady aktuálních událostí určitě zatím neznáme a budou nám docházet postupně. Zatím je zřejmé, že dochází k zásadním nárůstům cen materiálů a prací a tím navyšování inflace, které jsme za posledních 20 let nezažili. A že období levných energií všeho druhu skončilo a už nikdy se nevrátí. Nakolik za tím opravdu stojí změny v politicko-ekonomickém uspořádání světa a nakolik se jedná spíše o využití příležitosti různými zájmovými skupinami, které jen cítí příležitost, urvat více pro sebe, se asi nikdy nedozvíme.

Nicméně to zásadní, co nová situace přinese pro nás a naše životy, už zřejmě je a dovolím si trochu předpovědět, jak se bude situace dále vyvíjet a jak se dotkne nás na českém venkově. Končí etapa tzv. globalizace a určitého okouzlení západní civilizace z toho, co nám měla přinést. Poslední roky a měsíce se nám ukázala především rizika, která jsme dříve neviděli nebo nechtěli vidět. Vzpomeňme jen na jakousi „zaseklou loď“, díky které se na dlouhé týdny skoro zastavil mezinárodní obchod nebo nedostatek všech možných součástek vyráběných v Asii. Díky němu čekáme roky na nové auto (nebo my na obci na traktor)

a měsíce na běžné drobné spotřebiče a výrobky. Poznáváme zranitelnost a nestabilitu systému, tedy vlastnosti, které měly být naopak jeho nejsilnější stránkou. Uvěřili jsme, že když budeme kupovat výrobky od nadnárodních korporací, a ne lokálních výrobců, ušetříme a budeme šťastnější stejně jako typické rozesmáté tváře propracovaných marketingových strategií. Místní výrobce to často přivedlo ke krachu a dnes složitě hledáme, kde bychom sehnali věci, které se dříve prodávaly na každém rohu. I my jako běžní spotřebitelé už vidíme, že ani kvalita těchto globálních produktů nebyla lepší, a ušetřená koruna často končí v koši s vyhozeným výrobkem nebo hnilým ovocem, které nedozrálé a chemicky ošetřené projelo půlku Evropy. Nespokojenost je základním předpokladem pro změnu situace. Čím dále častěji se tedy poohlížíme po lokálních a regionálních výrobcích a slova jako komunitní a sdílené se stávají běžnou součástí slovníku 21. století.

Z pohledu života na českém venkově je zřejmá jedna zásadní věc. Stále větší roli budou sehrávat aktivity a činnosti, které budou mít jen lokální rozměry. Neefektivnější mohou být výrobky a služby, které se spotřebují co nejbližší místu, kde vzniknou. A to se týká jak jídla a dalších hmotných výrobků, tak nehmotných služeb včetně energií. Čím více potřeb dokáže KOMUNITA uspokojovat v bezprostředním okolí, tím nezávislejší a silnější bude. Dostupnost moderních technologií navíc přináší skutečnost, že lokální výrobky a služby mohou být na špičkové úrovni. Pevně věřím tomu, že v našich podmínkách, to půjde velmi dobře, protože se denně setkávám s šikovnými a pracovitými lidmi z našich obcí a společně máme velkou šanci v nové situaci uspět.

Ještě jedné důležité věci si musíme být vědomi. Obec jako důležití aktéři života na českém venkově získávají stále důležitější a silnější pozici ve společnosti. To s sebou nese na jedné straně narůstající nároky na práci starostů, zastupitelů i zaměstnanců obce. Na druhé straně to ale otevírá pro aktivní a fungující obce mnoho prostoru pro zlepšování života svých občanů. Obec jako instituce se tedy proměňuje na tvůrce KOMUNITY a dobrého života.

Pevně věřím, že naše obec taková je a bude i v dalším čtyřletém období po podzimních komunálních volbách.

Pavel Bartík

3D tisk v Soběhrdech

Prostřednictvím obecní knihovny, kterou se v posledních letech snažíme oživit a rozšiřovat její úlohu v obci, se nám podařilo zapojit do programu největšího světového výrobce 3D tiskáren Prusa Research a.s. pro školy. Od začátku června je tedy na obci fungující 3D tiskárna, kterou začneme využívat pro potřeby obce.

Rádi bychom ale také umožnili mládeži i zvědavým dospělým, aby se s technikou 3D tisku seznámili a pokud bude zájem, naučili se s ní i pracovat. Věříme, že jde o technologii, která sehraje v následujících desetiletích důležitou roli lidrovské technologie. Tedy moderních postupů, jejichž využívání má potenciál významně ovlivnit ekonomiku i životy lidí. Z tohoto důvodu jsme připravili:

v sobotu 23. 7. 2022 od 17.00

»hodinu 3D tisku«

Na sále obecního úřadu se budete moci podívat, jak 3D tiskárna funguje a vyzkoušet si sami něco vytisknout.

Zároveň tímto zahájíme fungování **kroužku 3D tisku**, do kterého se budou moci přihlásit jak dospělí, tak větší děti, které už umí pracovat s počítačem a chtěly by se naučit tuto technologii používat. Odborným garantem kroužku bude Zdeněk Šašek ml., který s touto technologií pracuje ve svém zaměstnání.

Pokud nemůžete přijít na tuto událost a chcete se účastnit dalších aktivit, můžete se přihlásit přímo jemu na:

Jde o další z drobných krůčků, kterými se snažíme naplnit strategii „Naše moderní vesnice“.

Pavel Bartík

Soběhrdáci a Žiňáci Vás společně zvou
na táborák s kytarami

Rybníčky 2022

Pátek 1.7. od 19.07, obecní sad Rybníčky
Hraje Rozjetá kapela
Občerstvení zajištěno

Pořádáno za podpory

CO SE DĚJE NA FAŘE

Na soběhrdské evangelické faře bydlím od listopadu 2020. Za ten čas mám na futru dva významné zářezy. Ten první z června loňského roku, kdy jsem přestala být uprchlice před Covidem a stala se na malý úvazek pastorační pracovnicí, a ten druhý z letošního března, kdy na faru přišla první čtyřčlenná ukrajinská rodina. O našem česko-ukrajinském soužití pojednává následujících pár řádek.

Naši první Ukrajinci pocházeli z Dnipra a potřebovali se jen vzpamatovat a rozmyslet si co dál. Za měsíc si našli bydlení v Plzni a postavili se na vlastní nohy. Pro druhou rodinu z Charkova jsem si dojela do Prahy. Tvořila ji babička, dcera a dvě náctileté děti. Babička se nedávno navzdory stále existujícímu nebezpečí vrátila do Charkova, kde má muže a syna, maminka Olga s dětmi zůstala. Spolu s maminkou Nadyou a jejím desetiletým Davydem dnes tvoří jádro našeho malého společenství. Děti zatím jezdí

odpoledne do petroupimské Archy a učí se česky, Kirill a Darja z Charkova už chodí do školy, Davyd spolu s Anjou z Dnipra začínou s normální školní docházkou na podzim – až do konce května měli totiž ukrajinskou výuku online.

Krátkým čtrnáctidenním intermezem byl pobyt rozvětvené rodiny z Žitomyru, která nakonec kvůli naléhavé situaci v rodině odjela nakrátko zpět na Ukrajinu a o jejích dalších osudech po návratu do Čech mnoho nevíme.

Naše dvě maminky vaří v kuchyni Farmaparku a ve volných dnech stejně jako zatím poslední příchozí Saša vypomáhají se sezónními pracemi v obci. Zaměstnání našla jako zázrakem i Tetiana z Kyjeva. V Kyjevě měli s manželem sofistikovanou truhlářskou dílnu a své schopnosti uplatnila v malém, ale mezinárodně proslulém závodě na výrobu replik historických pianin McNulty Fortepianos v Divišově.

K naší zkušenosti patří i to, že úspěch našich ukrajinských přátel vždycky obnáší rozloučení – Tetiana dostane dlouhodobou smlouvu, bude si moct platit podnájem a odstěhuje se do Divišova, aby ráno nemusela z domu už krátce po šesté. Ale nezmenšíme se: někde na cestě už je Sašova sestra s mužem a dvěma dětmi.

Vypadá to idylicky, ale za tím, že věci jakžtakž fungují, je skryto hodně času, peněz a obětavosti. Chtěla bych poděkovat panu starostovi, ale i řadě dalších lidí z obce, že když jsme něco potřebovali, nikdy nás nenechali na holičkách. Moc si té tiché dělné podpory vážíme.

Šárka Grauová

Spolupráce se špičkovou vědecko-technologickou organizací

Být neuvolněným starostou malé obce je ve všech ohledech dobrodružná mise. S minimálním personálním zázemím je třeba se postarat o chod obce v mnoha oblastech od ochrany životního prostředí přes provoz vodovodů a kanalizací až po sociální oblast.

Přesto i v malé obci si starosta občas musí položit otázku: **Co může malá obec udělat v oblasti energetiky?**

První, co člověka obvykle napadne jako odpověď, jsou **úspory**. V rámci obecních odběrných míst se nám podařilo od roku 2019 do roku 2021 snížit spotřebu elektřiny o 20 %. Zásadní vliv měla kompletní výměna všech lamp veřejného osvětlení na konci roku 2019. Investice 800 tisíc korun (zhruba z poloviny podpořená dotací a druhá polovina z vlastních zdrojů) je samozřejmě pro rozpočet malé obce zásadní položka, ale po dvou letech od realizace víme, že měla smysl. Spotřeba VO se snížila na polovinu a v podstatě zcela odpadl servis a opravy světel, které tvořily u starých lamp také významnou nákladovou položku.

Další snížení nákladů přinesla i optimalizace jističů na jednotlivých odběrných místech obce. Některé jističe byly historicky výrazně předimenzované, a tudíž se za ně platil i vyšší paušální poplatek.

Druhá forma správné odpovědi na tuto otázku zní: chytrá řešení. Ačkoliv raději říkejme **moudrá řešení**, což není vždy totéž. Do této oblasti můžeme zahrnout to, že naše světla veřejného osvětlení se na noc stmívají a rozsvěcují naplno, až když pohybové čidlo zaznamená v jejich dosahu aktivitu. Parametry stmívání a rozsvícení lze nastavit u každého světla jinak, takže můžeme mít různé režimy v různých částech obce. Kromě další úspory energie to přináší i komfortnější noční režim v obci.

V letošním roce začínáme s výměnou jednoduchých vodoměrů za typ s dálkovým odečtem. To nám umožní jednak jednodušší odečet spotřeby při fakturaci, ale při pravidelném častějším odečtu i předcházení případným únikům, na které by se jinak přišlo s větším časovým odstupem.

Třetí možnost zlepšení energetické bilance obce je vlastní **výroba energií**. My jsme v této oblasti zatím ve fázi přípravy, ale snad již v příštím roce realizujeme první instalaci fotovoltaiky na obecní budovu a další by měly následovat. Do roku 2025 bychom chtěli na všech využitelných střechách obecních budov vyrábět elektřinu. Současné politické i dotační nastavení je tomu nakloněno a určitě budeme chtít možnosti využít.

Ovšem zásadní otázka, kterou by si měl starosta malé obce položit, zní jinak: **Co MUSÍ malá obec udělat v oblasti energetiky?**

Odpověď na ní nemusí být už tak snadná, i když nakonec vlastně je. Skrývá se ve slovech **spolupráce a partnerství**. Energetika je poměrně složitý a široce rozkročený obor od výroby formou FVE přes zpracování bioodpadu nebo jiných druhů odpadů až po složitá technická zařízení a vyznat se v něm není snadné. Tím spíše ne pro člověka, který vedle své práce musí řešit celou širokou obecní agendu.

V našem se případě se podařilo odpovědět na tuto otázku tím nejlepším možným způsobem. Našli jsme partnera pro řešení této problematiky v UCEEB. Univerzitní centrum energeticky efektivních budov při ČVUT v Praze je špičkovým vědecko-technologickým výzkumným zařízením s přesahem do praktické realizace projektů. Se širokou odbornou kompetencí nám pomáhají připravovat naše energetické projekty. Zatím nám zpracovali podrobnou studii na změnu vytápění a instalaci FVE na budově obecního úřadu. S tímto projektem máme podanou žádost o dotaci a snad jej budeme moci už v příštím roce realizovat. Jako další krok UCEEB zpracovává energetický koncept nové budovy obchodu a dalších služeb, kterou projektujeme a chceme stavět. Zde již od začátku pracujeme variantně s koncepty od nízkoenergetického až k pasivnímu domu, abychom případně mohli využít všech dostupných možností.

Bez spolupráce s UCEEB bychom se do podobných projektů zřejmě nepustili a pokud ano, tak bychom nebyli schopni je mít takto velmi dobře připravené s využitím nejmodernějších technologií.

Zásadní sdělení by se tedy dalo popsat asi takto: **I starosta malé obce bez odborných znalostí a kontaktů v oboru je pouhé dva telefonáty nebo dva e-maily daleko od spolupráce se špičkovým vědecko-technologickým zařízením**. Což považuji v dnešní době, která je jinak energeticky neúprosná, za velmi dobrou zprávu.

Včasným nakročením do oblasti energetiky se nám podařilo částečně předejít problémům s cenami energií a její horší dostupností, které aktuální doba přináší. Naším dlouhodobějším cílem v této oblasti je energetické společenství nebo jinými slovy komunitní energetika. Tu zatím současná legislativa neumožňuje, ale blíží se doba, kdy se to změní. Proto jsme se zapojili do činnosti několika profesních organizací, které tuto změnu připravují a budeme tedy mít možnost začít s aktivitami v této oblasti dříve než většina ostatních obcí. Kdo je připraven, není zaskočen ☺

Pavel Bartík

Víte že...

Soběhrdy mají v okrese Benešov největší počet dětí mezi obyvateli? <https://benesovsky.denik.cz/zpravy-region/kazdy-ctvrty-obyvatel-sobehrd-charovic-a-ctibore-je-ditetem-20220601.html> odkaz v QR →

ZAPIŠTE SI DO KALENDÁŘE

1. 7.	táborák v Rybníčkách
2. 7.	letní kino (hřiště Soběhrdy)
13. 8. 14.00h	21. ročník pouťového odpoledne Pod lípami v Žiňánkách – zahrají Horváth Band, Black & White, Franták Rock
21. 8. 10.00h	start spanilé jízdy „Po stopách Železného dědka“
3. 9.	letní kino – film Zátopek (hřiště Soběhrdy)
23.–24. 9.	volby do obecního zastupitelstva

ZE ŽIVOTA ŠKOLKY V PETROUPIMI

MŠ Petroupim 2021/2022

Školní rok utekl jako voda a na dveře nám pomalu klepou prázdniny. V září jsme začínali v krásném počtu 25 dětí. Pomalu jsme se seznamovali s prostředím školky, našimi třídními pravidly, které nám zpočátku dělaly trochu problém 😊 ale teď už je zvládáme na výbornou. Během školního roku jsme si užili spousty zábavy a dobrodružství. Nechyběly oslavy narozenin, projektové dny, návštěva kina a knihovny či myslivny. A co nás do konce školního roku ještě čeká? Všichni se těšíme na celodenní výlet na Špulku, na ukázkou policejní techniky, která dorazí k nám do školky nebo na představení kouzelníka a v neposlední řadě se moc těšíme na besídku, která nás čeká koncem června.

Za celý Tým naší školky Vám všem přeje krásné slunné léto.
Lucie Papežová, DiS., ředitelka MŠ Petroupim

Čtení na léto

Léto je synonymum pro dovolené, výlety, tvořivost a radost obecně. Pokud k tomu všemu přibalíte vhodnou knihu, prožitek z volna a svobody se znásobí.

Pro všechny ty, kteří si prázdninový čas bez knihy neumí představit, mám pár tipů na prázdninovou četbu.

Začnu dětmi. Mimo plných polic dětské četby, s příběhy z nejrůznějších světů, tu máme i knihy, které podnítky tvořivosti: **Velikánskou knihu o kreslení a malování**, **Dárky z přírody** (100 nápadů na tvoření s dětmi), **Šikovné ruce** (tvoření z papíru) a mnohé další. Děti hravě a rodiče či prarodiče, kteří už neví, čím by děti zabavili, by mohly inspirovat **Hry z lesní školky** (zábavné, rukodělné a dovednostní aktivity pro malé dobrodruhy), nebo **Špalíček her**. Pokud nevíte, kam s dětmi vyrazit na výlet, pomůže vám **Velká výletní kniha** (14 krajů - 162 výletů). 50 rodinných výletů najdete v **Za strašidly do lesů a skal** a dokonce 100 rodinných výletů v **Za strašidly po Praze**.

A co doporučit dospělým? Pokud čtete rádi krimi, pak tu máme velké množství detektivek severských od **Jo Nesbø** i jiných severských autorů. Milovníky klasických detektivních příběhů potěší například **Pan Poirot se vrací** od Aghaty Christie. V Anglii pak můžete zůstat prostřednictvím **Záhady Bodleyho knihovny** ze série Oxfordské zločiny. Slavné filmové zpracování případů pražské mordparty, v čele s legendárním radou Vacátkem, našlo předlohu v **Panoptiku města pražského** autora Jiřího Marka. A zůstanu ještě u českých autorů a připomenou oblíbenou českou autorku Michaelu Klevisovou. My vám můžeme nabídnout hned několik jejích knih: **Dům na samotě**, **Ostrov šedých mnichů**, **Zmizela v mlze** aj. Velmi vřelého přijetí čtenáři i kritiky a několika lite-

Obec Soběhrdy
Vás srdečně zve na

Putovní Kino

promítáme

TAJEMSTVÍ STARÉ BAMBITKY 2

2. 7. 2022

fotbalové hřiště

Začátek po 21:30 hod.

Vstupné dobrovolné

Začátek promítání po setmění. Deky a dobrou náladu s sebou.

www.putovnikino.cz

rárních ocenění se dočkala série **Tatérka**, **Balzamovač**, **Inkoust** autorky Alison Belshamové.

Ženy romantické si mohou zapůjčit **Pekárnu** s vůní skořice (moderní příběh Romea a Julie v kulisách švédského městečka), **Tajemství sídla Bellefontaine** (nový začátek s vůní levandule a špetkou prokletí), **Léto v Paříži** (jeden okouzující antikvariát, dvě přítelkyně a léto v Paříži, které navždy změní jejich životy) nebo **Lásku podle Shakespeara** (i v 21. století může na univerzitě vzkvétat zakázaná láska jako ze Shakespearova dramatu).

Pro milovníky starých časů máme například **Cirkus Humberto** Eduarda Basse, **Povídky malostranské** Jana Nerudy nebo **Neznámé osudy dobrého vojáka Švejka** Jaroslava Haška.

Čtenář hloubavý má u nás k dispozici celou řadu knih naučných. O tajemném rytířském řádu se dozví více v **Mysteriu Templářů**, o známé císařovně v **Marii Terézii**, o knížeti Boleslavovi I. v **Bratrovrahovi a tvůrci státu**. Ti, kteří se zajímají o historii Konopiště, by si neměli nechat ujít titul **Ve službách Konopištského pána** (vzpomínky zaměstnanců na Ferdinanda d'Este), nebo paměti dvorní dámy Žofie vévodkyně z Hohenbergu, vydané pod názvem **Vilma hraběnka Lanjus z Wellenburgu**. Obě knihy jsou plné dobových fotografií míst, která známe z vyprávění nebo je ještě dnes můžeme navštívit.

Ať si již vyberete knihu jakoukoli, přeji Vám, aby ozvláštnila vaše volné dny a aby vaše léto bylo radostné a podle vašich představ.

Za Obecní knihovnu Soběhrdy
Marcela Bartíková

Soběhrdský evangelický farář na půl úvazku – část 10: Poláci v Glasgow

Tak jak to bylo s těmi Poláky po vstupu do Evropské unie. Ono jich bylo v Británii spousta už před tím. Na kurzy, kam se hlásilo jeden rok 150 lidí, se jich další přihlásilo 150 tisíc. Ono vlastně Poláků je všude hodně. A na rozdíl od Čechů vytváří soudržné komunity. My se obvykle rychle zintegrujeme a spolu se scházíme spíše jen příležitostně. I když Glasgow byl tak trochu výjimka. Katedru bohemistiky na Universitě vedl český emigrant Honza Čulík a každý pátek promítal v rámci seminářů z češtiny nějaký český film. Tam jsme se všichni jednou týdně scházeli a následně pak táhli do hospody, kde se bouřlivě diskutovalo o všem možném. Když čas postoupil, rozhlédli jsme se kolem sebe a konstatovali: aha, už tu není žádný cizinec, tak můžeme přejít do češtiny. My Češi (a Slováci, to se v cizině nerozlišuje) jsme prostě šli vždycky z hospody poslední.

Ale zpátky k těm Polákům. Když jsem pracoval v Americe a zastesklo se nám po českém chlebu, chodili jsme si pro něj do polské pekárny. No a v Glasgow jsem si šel někdy dát k Polákům kávu a rozmawiac (popovídat si), abych nezapomněl těch pár polských slov, která jsem se naučil, když jsem 20 let bydlel na polských hranicích a pravidelně jezdil pro benzín, audiokazety (to byly předchůdkyně cédéček), oblečení anebo dát si *zapiekanu*, takovou housku s rozpečeným sýrem. No a po vstupu do EU bylo těch Poláků v Glasgow fakt hodně. Člověk slyšel polštinu na každém kroku.

V Charity shops a u Armády spásy člověk nepotkával skoro nikoho jiného. Já jsem tam nakupoval hlavně knihy, taky když jsem se vracel definitivně do Čech, tak jsem nejen přikoupil maximální povolenou váhu zavazadel, ale oblékl jsem si i o dvě čísla větší bundu s miliónem kapes, které jsem vycpal knihami a kráčel do letadla, jako čerstvě oživený golem. Oni si tam kupovali hlavně oblečení, nábytek a vybavení domácnosti.

No, a tak jsem se jednoho dne opatrně zeptal svých skotských přátel, co si o té invazi myslí. Řekli mi: no problem (žádný problém). Jsou pracovití, dělají vesměs práce, které by žádný Skot nedělal (kdopak je asi dělá teďka, po vystoupení Británie z EU?), žijí spořádaně, nedělají problémy; prostě v pohodě. Že jim nerozumí, to Britům nevadí, obecně, většinou totiž žádný cizí jazyk neumí, takže nepoznají, jestli někdo mluví polsky, rusky, německy nebo třeba hindí. Každý přece rozumí anglicky. Toto jejich přesvědčení

je tak hluboké, že si sami o sobě vypráví vtip: když někdo řekne Angličanovi, že nerozumí, tak mu to Angličan zapakuje hlasitěji... (protože se domnívá, že neslyšel a nikoli, že neumí anglicky).

Anglické vtipy, to je kapitola sama pro sebe. Angličan (nebo Skot, Ir, Welšan; zkrátka Brit) mi vypráví vtip. Všichni vyprsknou smíchy, já čumím jak tele na nová vrata. Vypráví znovu, pomaleji s drobným výkladem. Všem už tečou smíchy z očí slzy a já furt nic. Nakonec to pochopím, to už oni málem lezou smíchy po zdi, a řeknu si: no jo, ale co je na tom směšného? To je ta lepší varianta. Taky to člověk prostě nepochopí vůbec, tak po přiměřené době řekne osvíceně: no jó, už to chápu, nuceně se zasměje a je rád že to má za sebou...

Ještě jsem minule sliboval něco o těch náboženstvích, kterých je ve Skotsku hodně. Mezináboženský výbor (Interfaith Council) zahrnuje šest různých náboženství: křesťanství, islám, buddhismus, hinduismus, sikhismus, bahá'í. Pro ty, kteří si to nedohledali na webových stránkách, které jsem minule uvedl, dodávám, že je to organizace, kterou roku 1970 založila diakonka Church of Scotland, Stella Reekie. Staví mosty mezi lidmi různých ras a kultur. Přece jenom, když jím s někým u jednoho stolu, tak si pak o sobě nemůžeme vyprávět nesmyslné báchorky, jak to, tak rádi děláme v Čechách. Oni jsou si lidé v podstatě velmi podobní. Když na závěr islámského týdne v Glasgow pořádali muslimové velkou veřejnou večeři, různí lidé pronášeli řeči. Jeden Žid vstal a řekl: možná jsem špatný Žid, ale Židé a Arabové jsou jako dvě boty z jednoho páru. To řekl velmi trefně. Takřka všechno mají naopak, ale nemůžou popřít, že patří k sobě. Ostatně, podle Starého zákona (hebrejské bible) Izrael a Izmael jsou synové stejného otce Abrahama, ale dvou různých matek, Sáry a Hagar. No a když jsem byl teď v Turecku, tak jedna průvodkyně říkala: Turci a Řekové jsou ve všem stejní, akorát o tom nemluví. Stejně kávé se v Turecku říká turecká a v Řecku řecká. Turci mají kebab, Řekové téměř říkají suvlaki atd. Vždyť Malá Asie (dnešní Turecko) a Řecko byly stovky let stejná kulturní oblast...

Tři z těch šesti nahoře zmiňovaných náboženství pochází z Indie (buddhismus, hinduismus, sikhismus), tak se třeba příště podíváme, jak jsem tam začal jezdit.

Josef Bartošek

SVĚT KOLEM NÁS – VI. ČÁST – MRAČ

V tomto novém seriálu Vám chceme postupně představit obce, které sousedí s naší – či lépe řečeno s našimi katastrálními územími. Podíváme se na jejich historii i současnost, spolkový život, témata a oblasti, jaké řeší a také některé zajímavosti. Naš „okolní svět“ představuje město Benešov, obce Čerčany, Mrač, Petroupim a Přestavlky.

Dnes si představíme obec Mrač. Obec Mrač se rozkládá na výměře 65 hektarů. Tvoří ji samotná obec Mrač a sousedící část Podmračí. Na území obce se stojí řada chat (zejména oblast Ztracená stopa). V Mrači trvale žije 849 obyvatel – údaj podle sčítání v roce 2021). Okolo obce prochází silnice I/3 (přivaděč z D1 směrem na Benešov a dále Tábor a České Budějovice). Obec leží na železniční trati 221 Praha–Benešov u Prahy. Je to dvoukolejná elektrizovaná celostátní trať zařazená do evropského železničního systému.

Doprava byla zahájena roku 1871. Byla postavena jako Dráha císaře Františka Josefa.

Historie obce je spojená zejména s místní tvrzí. První písemné zmínky o Mrači pochází z roku 1318, z dob, kdy zde na tvrzi sídlil nechvalně známý lapka Zdislav z Mrače. On i jeho předkové tu však pobývali na dřevěném hrádku již v polovině 13. století (asi 100 metrů východně od stávající tvrze – z toho se dochovalo již jen tvrziště v podobě dvou pahorků, příkopu a valů, které je nejenom pro Mrač velmi významným dokladem dávné historie, způsobu života a úrovně osídlení této lokality). Tvrz Mrač stojí na vyvýšenině v místní části Podmračí. Je jedinou zachovalou tvrzí ve střední Evropě s pláštovým opevněním, kde je do systému opevnění začleněna jedna palácová a zároveň hospodářská budova. Jako kulturní památka je chráněna nejen tvrz, ale

i tvrziště v místech původní tvrze a také nedaleká zřícenina pozdějšího zámku.

Hradní palác je třípatrová budova obdélníkového půdorysu. Přízemí sloužilo hospodářským účelům, po dřevěném schodišti a pavlači se chodilo do prvního patra, vnitřním schodištěm do obytného druhého patra a podstřeší. Obvodovala hradba, k níž se palác přimyká, je dva metry silná a devět metrů vysoká. Palác převyšuje hradbu jen o několik metrů. Do pětiúhelníkového nádvoří se vstupovalo branou ve východní stěně hradby. Palác byl původně osvětlen pouze z nádvoří, převážně drobnými střílnovými okénky, a jedním oknem v druhém patře z jihu. Součástí areálu je středověký sklep vysekaný do žulového masivu.

Před koncem 14. století přešla Mrač do majetku jedné větve Benešoviců – pánů z Dubé, kteří postavili tvrz novou. Jako první majitel se uvádí Beneš z Lopřetic na Mrači. Vazba na nedalekou Dubou je poměrně zajímavá – zde žijící pán Ondřej Roháč († 1411) založil jednu rodovou větev. Jeho synem byl známý souputník Jana Žižky Jan Roháč z Dubé, který po Žižkově smrti patřil mezi přední husitské hejtmány. Dalším synem Ondřeje Roháče byl Ondřej, který padl v roce 1424 v bitvě u Malešova. Manželkou tohoto Ondřeje byla dcera Jana Žižky z Trocnova, se kterou měl tři syny: Petra, Kuneše a Ondřeje. Petr založil rodovou větev z Mrače (Mračtí z Dubé). Druhý syn Kuneš Rozkoš z Dubé se dal na dráhu loupežného rytíře a jeho hrad Zbořený Kostelec byl roku 1450 obležen a dobyt.

V majetku tohoto rodu tvrz zůstala do roku 1540, kdy ji koupil Jaroslav ze Šelmberka. Jeho syn Jan ze Šelmberka sídlil na Mrači téměř 50 let, až do své smrti v roce 1597. Za jeho působnosti byl hrad renesančně přestavěn a na kopci nad hradem začal vznikat renesanční hospodářský dvůr. Po majetkových sporech s dědici Jana ze Šelmberka získali Mrač Jan Rudolf a Kryštof Jaroslav Trčkové. Tvrz ale vlastnili jenom krátce a prakticky obratem ji prodali majiteli Hrádku nad Sázavou, Adamovi z Valdštejna. Protože Adam z Valdštejna trvale sídlil na Hrádku (dnešní Komorní Hrádek), budova Mračského hradu chátrala a v provozu byl pouze hospodářský dvůr. Roku 1638 zdědil Mrač jeho syn Jan Viktor, který byl velmi zadlužen, a tak majetek společně s Hrádkem prodal hraběti z Vrbna. Hrabatům z Vrbna patřily v Posázaví mnohé statky. Mračský hrad jako sídlo nevyužívali a od té doby se na něm prakticky nebydlelo. Hrabě z Vrbna roku 1663 přenechal Mrač svému věřiteli Bernardu Ignácovi z Martinic. Brzy se však Vrbnům tvrz znovu vrátila a zůstala jim až do roku 1727. Za Vrbnů byl palác hradu přestavěn na sýpku a nádvoří bylo upraveno na zahradu. V areálu hospodářského dvora byl postaven malý výstavný zámeček (dnes zde jsou pouze rozvaliny). Architektem zámku mohl být Kilián Ignác Dientzenhofer, ale jeho autorství není jisté. Bernard Ignác z Martinic roku 1685 zemřel a dědictvím jeho dcery Mrač znovu přešla do majetku hrabat z Vrbna. Jan Josef, hrabě z Vrtby, majitel Konopiště, koupil v roce 1727 Mrač i s dluhy od Norberta z Vrbna a téměř až do poloviny 19. století byly jejich dějiny společné. Mračský hospodářský dvůr byl centrem rozsáhlého velkostatku a areál hradu sloužil k hospodářským účelům. Lobkovicové zdědili Mrač po pánech z Vrtby roku 1830. František z Lobkovic zde v roce 1874 zřídil velké lomy na

žulu a z bývalé tvrze, tehdy obecní sýpky, nechal zříditi ubytovnu dělníků. V té době byly postaveny na nádvoří domky pro rodiny předáků. V roce 1887 prodal jeho vnuk František, kníže z Lobkovic, svá panství Františku Ferdinandu D'Este.

Nyní je v soukromém vlastnictví. V červenci se u tvrze konávají středověku rytířské turnaje a ukázky dobových bojů.

Za významnou historickou událost lze považovat selskou rebelii na Konopišti v červenci roku 1775, při níž byl zastřelen čtyřicetiletý sedlák Tomáš Přeučil z Mrače č. p. 19. Je pohřben ve společném hrobě u zdi chvojenského hřbitova, kde je i pamětní deska.

Rozvoj Mrače pokračuje i „moderní“ době. V roce 1913 se tu zřídila vlaková zastávka. Po II. Světové válce byl samotnými občany vybudován vodovod (1948), svépomocně proběhla stavba restaurace a samoobsluhy (1975 – objekt ovšem již několik let slouží jiným účelům), dále vybudování horní požární nádrže a na konci 80. let i přestavba hospodářských budov na dnešní obecní úřad. V posledních dekádách významněji roste zástavba rodinných domů v obci.

Obec se musí vypořádávat s provozem lomu (který také částí zasahuje do území naší obce – katastru Žiňany v blízkosti Žiňánek). Lom byl otevřen v roce 1860 a dodnes se zde těží tzv. mračská žula, (granodiorit), která má velkou tvrdost, malou obrušnost a křehkost. Tato žula byla považována za nejlepší dlažební kámen Rakouska-Uherska. V kvádrech byla na přelomu 19. a 20. století dovážena například do Budapešti, Černovic (Ukrajina – oblast Bukovina) nebo do Saska. Jako dlažba byla použita v Praze, Vídni, Lvově a jinde. V roce

1870 pracovalo v lomu 200 kameníků a lamačů. Pro velký odbyt byla zřízena z Čerčan do lomu roku 1884 železniční vlečka. Ráno přitáhla lokomotiva prázdné vagóny, večer plné odvezla. Vlečka byla zrušena roku 1965 a přepravu materiálu zajistily nákladní automobily. V současné době zpracovávají mračskou žulu moderní drtiče. Zájem o tento kámen je stále velký a lom zde ještě řadu let bude v provozu.

Jako významnou událost místní zdroje uvádí komorový odstřel v roce 1952. Řada měsíců byla hloubena pod vysokou skalní stěnou asi 45 m dlouhá chodba, z níž se pak vyhloubily ještě 4 boční chodby, jež se po ukončení kamenických prací daly zaplnit starým vojenským muničním materiálem, jako bombami, granáty a střelným prachem. Totoho materiálu byly dovezeny celé vagony. Po přípravných pracích byl zabetonován vchod do hlavní štolky. Ale práce jen se nevědělo, co to provede. Občané museli zotavovat okna a dveře, zhasit ohně a opustit své domovy. Vraceli se až dlouho po hromové ráně, kdy žulová stěna byla rozdrčena. Elektrický odstřel při dodržení bezpečnostních opatření však nakonec dopadl dobře a skaláci měli zajištěnou práci.

Do třetího tisíciletí obec vstoupila s novou hasičskou zbrojnicí (kde je i klubovna a tělocvična), s rekonstruovanou budovou obecního úřadu a novou restaurací, s opravenými a v noci osvětlenými soškami jejich patronů (sv. Jan Nepomucký a sv. Barbora), s rozrůstajícími se kulturními aktivitami a stále se zvyšujícím se počtem obyvatel.

Pokračování příště...

Jan Šíma, s využitím údajů
z <http://www.mrac.cz> a www.wikipedia.org